

Autor: Karel Kaiser

Pohyby na politických scénách nejen doma v poslední době nutí k otázce, nakolik je v dnešní době platné rozdělování politického prostoru na střet mezi pravicí a levicí. Jsme svědky mnohdy zajímavých jevů. Nedávno padnuvší pravicový kabinet varuje před nebezpečím vlády levicové, ale sám svůj pravicový program vyšperkoval tolika novotami, že se od tezí současných socialistů příliš nelišil. Francouzský prezident, považovaný za tvrdého liberálního pravičáka, předvádí etatistické orgie. Američtí hardcore liberálové spolupracují s paleokonzervativci proti intervencionistickému diskurzu svých neoliberálních a nekonzervativních kolegů. A nakonec spousta nonkonformních, především mladých publicistů a politických aktivistů, si začíná silně notovat s některými ryze post-moderními intelektuály v kritice jednostranné politiky Spojených států, lidskoprávního univerzalizmu a globálního kapitalismu, ačkoli typické levicové zásady (přerozdělování, regulaci, egalitarismus) nevyznávají. Mění se orientace dělicích linií?

Když jsme minulý týden publikovali text o italském hnutí **Movimento Zero**, spjatého s postavou svérázného spisovatele a publicisty Massima Finiho, činili jsme tak i z důvodu poukázat na zajímavé myšlenkové studio, které právě z odmítnutí tradiční pravo-levé dichotomie vychází.

Objevuje se zde tedy jakási Třetí cesta?

Ne tak docela. Hnutí tzv. Třetí cesty se objevilo již v sedmdesátých a osmdesátých letech. Spolky, které zjevně plánovaly vytvořit zcela novou ideologii na roztodivných ideologických syntézách ale zůstaly na okraji zájmu a objektem bádání pro hrstku politologů. Současný posun nevychází z eklektického vybírání si pečlivě vytříděných fakt a postojů, ale z přímého konstatování krize některých aspektů, které formovaly tzv. moderní svět.

Massimo Fini předpokládá, že nová dichotomie bude oscilovat „*mezi těmi, jež jsou potomky volnomyšlenkářství, a budou chtít zavést jednotný pohled na svět, který vše sjednotí do univerzálních principů (kulturních, právních a ekonomických) a těmi, kteří místo toho budou chtít šířit vlastní hodnoty a zdůrazňovat odlišnosti, i když to bude znamenat, že zůstanou v protikladu s takzvanou liberálně-demokratickou myšlenkou.*“

Cílem této letmé úvahy není z místa odmítnout veškeré linie, formující moderní politiku, ale naznačit možný trend, kterým se politika může vydat. Vidíme-li, že se tradiční antagonismy začínají rozpadat a všímáme-li si zároveň jisté nebyvalé konvergence mezi dle tradičního dělení názorově vzdálenými lidmi, nezbyvá, než se ptát: co vede některé údajně názorově vzdálené lidi k uzavírání spolenectví, nebo ke shodným stanoviskům?

Má pravdu Massimo Fini, když vidí novou dichotomii mezi univerzalisty a lidmi, zdůrazňujícími odlišnosti?

Leccos tomu napovídá. Všechny hlavní ideologie moderny usilovaly o jedno společné - vysvětlit a zevšeobecnit svět na základě vlastních vizí, podaných jako

univerzálně platných, rozumově odvoditelných a lidem vlastních za předpokladu určitých podmínek, které každá z těchto ideologií formulovala co nejlépe ve shodě s vlastními tezemi. Některé se zdiskreditovaly vraždami a násilím, jiné přetrvaly a jejich vzájemný antagonismus byl klíčovým faktorem utváření světa v posledních několika letech. A dnes? Nacházíme se ve světě smrti ideologií. Fašismus je mrtvý, komunismus víceméně také, ale s ním i ideologie kapitalismu. **Přesto právě frustrace, dezorientace v současném světě a ztráta tradičních jistot vede mnohé zastánce modernistických ideologií k obrození mesianismu.** Ve světě zbaveném jakékoli transcendentní podstaty se překvapivě dobře daří snahám kázat svět jako místo svatého konfliktu mezi dobrými a zlými, jedno zda dobré představuje Západ, který „jako jediný rozpoznal hodnotu člověka a má tedy právo svůj hodnotový systém nadřadit ostatním“ a zlé teroristický strašák, který je z velké části mediální chimérou, nebo „byzantinský východ“. Ve své podstatě toto myšlení, popisující svět zastaralými pojmy, nepřináší nic dobrého. Pouze destabilizaci již tak křehkých vztahů, která může přijít vhod jen velice úzkým mocenským skupinám.

Je proto zajímavé sledovat, jak se například v boji proti americké zahraniční dominanci začínají stále více shodovat lidé z opačných politických pólů. Postmoderní levice (Václav Bělohradský, Jan Keller) si v kritice George Bushe notuje s paleokonzervativní pravicí (Thomas Fleming) a „evropeistickými“ novopravičáky (Alain de Benoist, Gabriele Adinolfi, Radim Lhoták), kterým společné (čím dál hůře definovatelné) „společné konzervativní západní dědictví“ začíná být méně drahé, než lokální rozvoj vlastní obce, která musí zbytečně doplácet na dopady určitých zahraničně-politických akcí. Obdobně volání po regulaci světového finančního systému, nebo alespoň jeho zásadní reformě, je slyšet čím dál více jak „zprava“, tak „zleva“. Zajímavé je, že nalezneme například ekonomické liberály, volající po větší spotřebě a větší liberalizaci trhu a stejně tak liberály, kteří chtějí zanechat svobodnou tržní ekonomiku, ale především s ohledem na zájmy vlastní obce a kteří kritizují konzumerismus západní společnosti (Ron Paul, Ted Galen Carpenter z Cato Institute).

Proč toto opouštění tradičních táborů oběma směry?

Možná právě pro to, že společnost začínají štěpit zcela odlišné linie, než které jí štěpily v moderně. A tato linie s největší pravděpodobností povede mezi diferencialisty, těmi, kdo si přejí zachovat odlišnosti a nepovyšují svůj univerzální výklad světa na objektivní pravdu se všemi důsledky (vymezování se vůči „kacířům“, morální povýšenost) a univerzalisty, kteří naopak usilují o setření všech „hranic“ a vybudování jednoho světa řízeného rozumem (a je jedno, zda bude tento rozum podbarven tržní, nebo morální omáčkou). Začneme se čím dál více setkávat s „levičáky“ a „pravičáky“ notujícími si v jednom táboře. Připravme se na to.